

BAKHUIZEN, DE ROOMSKATHOLIEKE SINT ODULPHUSKERK

De geschiedenis van deze parochie begint in Stavoren, waar de heilige Odulphus in 830 een klooster stichtte. Van hieruit vond de zielzorg plaats in het gehele graafschap Stavoren. In 1132 namen de Benedictijnen hun intrek in het klooster, er waren toen kerken en kapellen in 24 dorpen en buurtschappen. De inwoners van het toen nog onaanzienlijke Bakhuizen gingen in het grotere dorp Mirns te kerke. Het klooster in Stavoren verviel, in 1414 ontstond het klooster Hemelum. Bij de Reformatie in 1580 werd dit opgeheven. Nu brak, zoals elders in de provincie voor de Rooms-katholieken het tijdperk van schuilkerken en rondtrekkende priesters aan. Daar een priester een groot gebied moest bedienen gingen er soms jaren voorbij zonder dat de gelovigen de sacramenten konden ontvangen. In 1633, kwam hier voor Mirns, Bakhuizen en omringende dorpen verbetering in doordat een priester zich tussen Hemelum en Bakhuizen vestigde. Dit jaar wordt dan ook gezien als oprichtingsjaar van de parochie, die toen nog statie heette. In 1663 wordt er een schuilkerk met woongelegenheden gebouwd in het toen ca. 20 woningen tellende buurtschapje, in 1783 krijgt dit een opvolger. Na het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853 is de weg vrij voor het oprichten van de nieuwe parochies en in 1855 is de parochie Mirns-Bakhuizen gesticht. De eerste echte kerk wordt gebouwd in 1857, op de plaats van het woonhuiskerkje. De tegenwoordige kerk wordt in 1914 in gebruik genomen. De architect Wolter te Riele bouwde daarop een terrein dat grenst aan het in 1909 in gebruik genomen kerkhof. In 1975 verwoest een felle brand vrijwel het gehele dak, in 1976 is de schade reeds hersteld.

EXTERIEUR:

De kerk is een sober, driebeukig gebouw, uitgevoerd in donkerbruine baksteen, voorzien van gelede steunberen en waterlijsten. De toren heeft vier geledingen waarboven een ingesnoerde spits. De ingangspartij is levendig door kleine en grotere verdiepte nissen en vensters; de asymmetrie verhoogt de levendigheid.

INTERIEUR

Dit is opvallend licht en kleurig door de zachte tinten van de glas-in-loodramen en de ruime toepassing van wit. De kerk is laat neogotisch, zonder de uitbundige vormen van deze stijl. De opbouw is pseudo-basilikaal, geen vensters maar dichte nissen in gotiserende vorm boven de scheibogen. De kerk is overwelfd met ribloze kruisgewelven. In 1971 vond een aanpassing plaats aan de nieuwe liturgische inzichten: het koor werd verhoogd, een nieuwe altaartafel geplaatst, de communiebank werd verwijderd, het doopvont kreeg een plaats in het koor, de doopkapel werd Mariakapel. Tegen de achterwand hiervan zijn in kruisvorm stenen aangebracht die opgegraven zijn in Stavoren en vrij zeker afkomstig zijn van het voormalige klooster. De kruiswegstaties dateren op het eind van de 19de eeuw, ze zijn afkomstig uit de vorige kerk. In koor en zijkapellen, schilderijen van Jacob Ydema (Greonterp 1901, nu te De Miste bij Winterswijk). In de zijkapel links: de H. Odulphus preekt in Friesland tegen de ketterij van het Arianisme. In gewelf: de kroning van Maria. In priesterkoor op de altaarluiken: aan de beide voorzijden Radboud en Willibrord, aan de achterzijden de hof van Gethsemani en de Verrijzenis. Aan weerszijden van het altaar zingende en musicerende engelen. In het gewelf het Lam op de troon, omringd door voorstellingen uit het Oude en Nieuwe Testament. In de rechter zijkapel in het gewelf: een kijkje in de hemel, priesters, gelovigen en heiligen. De schilderijen zijn gemaakt tussen 1935 en 1941. De gebrandschilderde ramen zijn afkomstig uit het atelier van P. Nicolas en zonen te Roermond, ze zijn in 1914 vervaardigd. In zijkapel links: de verschijning van Maria in Lourdes en de dood van ST. Jozef. In priesterkoor van links naar rechts: de heiligen Antonius en Gerardus, de heilige harten van Jezus en Maria, de heiligen Petrus en Paulus. In zijkapel rechts: de Heilige Familie en de aanbidding der herders. Uit vroegere perioden bezit de kerk een aantal liturgische voorwerpen, waarvan het belangrijkste is een eikenhouten Mariabeeldje uit ca. 1520, vroeger privé-bezit naar sinds 1925 bezit van de parochie. Verder koperen kandelaars uit de 17de eeuw, ampullen midden 19de eeuw, miskelk uit 1860, nog vier kandelaars midden 19de eeuw, een ciborie uit 1875, wierookvat en scheepje ca. 1870, koperen altaarschellen eind 19de eeuw, torenmonstrans 1915, zilveren godslamp midden 19de eeuw. Modern zijn de doopvont uit 1933, de altaartafel met lezenaar, de credens en de zetels uit 1971. Het orgel is in 1917 gebouwd door de Leeuwarder tak van de orgelbouwers familie Adema. Diefstal van pijpen maakte het in 1923 onbruikbaar. In hetzelfde jaar werd het herplaatst. Niet zeker is of de Adema's toen een volledig nieuw of een hersteld instrument afleverden. De in 1975 bij de brand opgelopen schade is in 1977 hersteld door de firma Elbertsma. Hierbij is aan het front een veld pijpen toegevoegd en de dispositie veranderd.

G. Yedema
1988

Literatuur:

- 1633-1983 H. Odulphus Bakhuizen; de weg van een parochie. Bakhuizen, 1983.
- Lijst van tentoongestelde voorwerpen bij de tentoonstelling "350 jaar parochie Bakhuizen" Bakhuizen, 1983.
- De gegevens over het orgel werden verstrekt door de heer V.H.M. Timmer te Leek.

